

Svemins rekommendationer för ersättning vid prospektering

Inledning

En arbetsgrupp har gått igenom och föreslagit vissa uppdateringar av Svemins befintliga rekommendationer om ersättning vid prospektering. Eftersom varje prospekteringsprojekt är olika varandra kan det vara lämpligt med andra överenskommelser i det enskilda fallet.

Arbetsgruppen har också analyserat och lämnat förslag på ändrade principer för ersättning för skada och intrång vid gruvsdrift samt för mineralersättning. I det avseendet har Svemins styrelse uttalat att den anser att storleken på mineralersättningen ska hållas oförändrad, att det är en fråga för politiken att föreslå hur mineralersättningen ska fördelas och att branschen därvidlag inte är emot en omfördelning av den befintliga mineralersättningen så att den kommer lokalsamhället (inklusive markägare, samebyar och andra) till del. Styrelsen anser att branschen inte ska föregå statens förslag och föreslå ändrade principer för mineralersättningen, eller att branschen ska föreslå att statens andel omfördelas till samiska intressen. I denna PM lämnas därför inga förslag rörande ersättning för gruvsdrift.

Ersättning vid prospektering

Nedan redovisas nuvarande rekommendationer och arbetsgruppens förslag till ändringar. Den första tabellen avser ersättning till markägare och den andra ersättning till samebyar. En utgångspunkt för förslagen i båda fallen är att ersättning ska utgå när ett prospekteringsföretag tar någons tid i anspråk för att delta i processen eller involveras på annat sätt. Detta oavsett om den som berörs är en sameby eller markägare.

Markägare

Förslag på reviderad och i vissa delar höjd ersättning för skada och intrång till markägare framgår av tabellen nedan. Tabellen innehåller även nuvarande rekommendationer från Svemin som jämförelse.

Ersättning arbeten / skador	Förslag ersättning (SEK)	Enhet	Kommentar
Kärnbörning från markytan	2 000	/ hål	Utbetalas per hål som utgår från markytan. Kan exempelvis borras 3 hål från samma borrhålls → 3 x 2000 sek = 6000 sek
KAX/BOT-provtagning	300	/ hål	Utbetalas per avslutat KAX/BOT-hål. Utförs hålet på begäran av markägarna längs redan tidigare röjd fastighetsgräns så delar de två berörda fastighetsägarna på ersättningen. Man kan borra betydligt fler KAX/BOT hål än kärnborrhål eftersom de är korta och går snabbt att borra (ca 3–10 hål/dag)
Körvägar	2	/ m	Utbetalas för både tur och retur, 100 meter körväg in till borrhålls → 2 sek x 100m x 2 = 400 sek
Anvisning	450	/ timme	Ersättning för tid. Markägare ute i fält tillsammans med företagets personal och diskuterar, planerar körväg för bormaskin och transport av övrig utrustning.

Ersättning arbeten / skador	Förslag ersättning (SEK)	Enhet	Kommentar
Slutbesiktning	450	/ timme	Ersättning för tid. Markägaren är ute i fält tillsammans med företagets personal och utför slutbesiktning av borrhäls och körvägväg för borrhäls och transport av övrig utrustning.
Avställningsplats	500	/ månad	Avgift för temporär uppställning av rastkoja eller förvaring av borrhäls utrustning som används vid undersökningsarbeten.
Grundvattenrör	2 000	/ hål	Grundvattenrör kan efter överenskommelse med markägaren avlägsnas.
Virkesvärde	Enligt lokal virkespristabell + 50%	/ fällda träd	Ersättning för träd >8cm i diameter enligt lokala virkespriser och med 50% påslag på slutsumman av virkesvärdet.
Skrapskador	Enligt lokal virkespristabell + 50%	/ skadade träd	Ersättning för träd >8cm i diameter. Ersättning för samtliga skrapskador där ytterbarken skadats så att trädets bastbark eller virke blottas. Enligt lokala virkespriser och med 50% påslag (pga för tidig avverkning) på slutsumman av virkesvärdet (se ovan, virkesvärde)
Ungskog	10	/ fällda träd	Riktmärke 10sek/träd som är att betrakta som huvudstammar. Ersättningsnivån bör dock följa lokala virkespriser.
Plantskog	3	/ m2	3kr/m2. Alternativt kan företaget köpa in nya plantor och utföra planteringen om markägaren så önskar.
Tilläggsersättning	25	%	+25% på den totala ersättningen. En frivillig tilläggsersättning.
Ersättning vägar	SEK	Enhet	Kommentar
Vägar	Enligt överenskommelse		<p>Alla eventuella skador som uppkommit av undersökningsarbetena ska åtgärdas eller ersättas. Vägen ska alltid lämnas i minst lika bra skick som när arbetena startade. Vid längre kontinuerligt nyttjande ska vägsträckan underhållas under tiden. Vid omfattande nyttjande kan dessutom en fast ersättning betalas ut.</p> <p><i>Tips:</i> SveMin rekommenderar att vägen besiktigas före och efter undersökningsarbetena, gärna tillsammans med vägensvarig / vägens ägare och att principerna för ersättning överenskomms i förväg. Ersättningsformerna kan variera och även tillämpas i kombination, t.ex. att vägen: åtgärdas/underhålls löpande, förbättras jämfört med innan arbetena, ersättning med fast belopp, ersättning betalas ut per sträcka etc.</p>
INGEN ERSÄTTNING utgår för:			
<ul style="list-style-type: none"> Hällkartering och blockletning samt provtagning av dessa. Morängeokemiska undersökningar med spade eller jordsond. Flyg-, helikopter-, drönar- eller markgeofysiska undersökningar 			Verksamheten orsakar inte skada eller ersättningsgillt intrång.

Samebyar

Förslag på reviderad och i vissa delar höjd ersättning för skada och intrång till samebyar framgår av tabellen nedan. Tabellen innehåller även nuvarande rekommendationer från Svemin som jämförelse. Det bör noteras att trots att Svemin inte har några befintliga rekommendationer så förekommer det ofta att medlemsföretagen betalar ersättning för många av de arbeten som nämns nedan. Det saknas dock branschgemensamma riktlinjer för ersättningsnivåer och vad som ska ersättas.

Ersättning arbeten / skador	Förslag ersättning (SEK)	Enhet	Kommentar
Meddelande av undersökningstillstånd	Ingen ersättning		Innebär varken skada eller intrång för sameby.
Arbetsplan	1500	Per arbetsplan. (Förutsätter att de svarar inom tre veckor.)	Ersättning för arbetsplaner föreslås bara utgå till samebyar (ej markägare). <i>Motivering:</i> enligt FPIC ska samerna ges reell möjlighet att hålla sig informerade; administrationsersättning bidrar till det. Mottagande av arbetsplan innebär viss administration och överväganden för samebyn. Mer att ta ställning till i och med en arbetsplan för en sameby än för en markägare.
Ersättning för arbetstid	450	/ timme	Ersättning för nedlagd tid i samband med möten, utöver ordinarie samråd med anledning av arbetsplaner (se Arbetsplan ovan), eller fältbesiktning.
Enklare prospekteringsarbete	Ingen ersättning (samma som för markägare – se ovan)		Arbeten som i princip motsvarar fältvistelse som kan göras på allemansrättslig grund ska inte ersättas. Principen bygger på normalfallet. Om arbetena orsakar en "särskild händelse" som innebär skada (orsakssamband med arbetena) så ska den ersättas enligt bestämmelser om ersättning för skada.
Prospekteringsarbeten i fält			Prospekteringsarbete i fält innebär alltid visst intrång för samebyar och bör ersättas enligt förslag nedan. Utgångspunkten och ambitionen bör vara att så liten störning som möjligt orsakas.
Mät slinga vintertid (1 okt – 30 april)	2000	Per slinga och månad	Störning för samebyn och vissa risker för renarna, särskilt vintertid.
Mät slinga sommartid (1 maj – 31 sept.)	1000	Per slinga och månad	Störning för samebyn och vissa risker för renarna.
Diamantborrning	500 (motsvarar 25% av ersättning till markägare)	Per borrhål	Risk för störning under förhållandevis lång tid. Ersättning till berörd sameby
Kaxprovtagning	75 (motsvarar 25% av ersättning till markägare)	Per hål (BOT-hål)	Störning för renskötseln. Ersättning till berörd sameby

<p>Förolyckad ren, Ersättningen varierar beroende på typ av djur, (inkluderar uppskattad slaktvikt, avelsvärde, nedlagd tid för träning och köttvärde)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kalv • Vaja (> 1 år) • Sarv (oxe) • Härk (tamren) 	<p>Kalv: 3411 Vaja: 9627 Sarv: 5248 Härk: 17 862</p>	<p>Per ren</p>	<p>Ersätts om skadan kan hänföras till prospekteringsaktiviteterna. Enstaka (udda) händelser.</p> <p>Ersättningsbeloppen utgår från avtal mellan LKAB och berörda samebyar, efter godkännande av samebyarna. Ersättning för dödad ren utgår endast om den inte ersätts på annat sätt. T.ex. renar som blir påkörda av fordon med trafikförsäkring ersätts genom trafikskadeförsäkringen.</p> <p>Ersättningsprincipen bör gälla både vid prospektering och brytning.</p>
<p>Generella utgångspunkter</p>			<p>Riktlinjer för bedömning av intrång och ersättningsnivåer, se Bilaga 1 (Bedömningsgrunder för ersättningar till samebyar)</p>
<p>INGEN ERSÄTTNING utgår för:</p>			
<ul style="list-style-type: none"> • Hällkartering och blockletning samt provtagning av dessa. • Morängeokemiska undersökningar med spade eller jordsond. • Flyg-, helikopter-, drönar- eller markgeofysiska undersökningar där man inte placerat ut loop kablar i marken. 		<p>Verksamheten orsakar inte skada eller ersättningsgillt intrång.</p>	

Andra sakägare

Jakträttsinnehavare

När det gäller störningar på jakt är det inte självklart att ersättning bör utgå, eller till vem. Jakträtten kan tillhöra fastighetsägaren, sameby, viltvårdsförening och/eller jakträttsinnehavare som fått jakträtt upplåten som nyttjanderätt. Jakt kan störas på olika sätt, till exempel utövande av allemansrätten (bärplockning, vandrare med mera), flygtrafik, skogsbruk och annat. Endast om det står klart att prospekteringen varit ett sådant intrång att det finns en ersättningsgill skada för jakträttsinnehavare bör ersättning komma ifråga. Det är jakträttsinnehavaren som har att visa att skadan och ett rimligt orsakssamband till prospekteringen.

Fortsatt analys behövs:

Hur ska förstörd jakt värderas? Det går inte att på förhand ge några entydiga rekommendationer om storleken på eventuell ersättningsnivå, eller när störd jakt ska ersättas. Det måste alltid vara en bedömning i det enskilda fallet. En utgångspunkt bör dock vara att rätt till ersättning endast kan bli aktuellt vid samordnad jakt som påtagligt störs av prospekteringen. Enskilda individer som utövar sin jakträtt och blivit störda av prospektering ersätts som huvudregel däremot inte.

Kommuner

Ersättning utgår i dagsläget inte specifikt till kommuner i samband med prospektering. Vi anser att detta är rimligt och ska bestå. Kommunen lider varken skada eller intrång till följd av prospektering och det saknas skäl att införa särskild ersättning till kommuner.

Förslag till åtagande av branschen:

Vi föreslår ett åtagande från branschens sida om att bjuda in till samråds-/informationsmöten med kommunen; förslagsvis representanter (både tjänstemän och eventuellt politiker) från kommunernas avdelningar för bland annat teknisk förvaltning, miljö, översikts- och detaljplanering samt näringslivsutveckling. Gärna återkommande (kanske årliga) möten för att få till en kontinuerlig dialog. Syftet ska vara att skapa förtroende och förståelse för vad prospektering är, informera om planerade arbeten, omgivningspåverkan, planerade skyddsåtgärder och om eventuella kommande behov att inkludera potentiell framtida gruvbrytning i kommunens planläggning.

Bedömningsgrunder för ersättningar till samebyar i samband med prospekteringsarbeten; förslag

Nedanstående bedömningsgrunder för ersättningar är ett förslag till att förenkla bedömningarna och föreslås tillämpas efter genomgång av skadelindringshierarkins inledande steg, det vill säga om skadan i första hand kunnat undvikas, minimeras eller lindras.

Bedömd konsekvensnivå och utvärderade samt vidtagna åtgärder enligt skadelindringshierarkin ska redovisas i arbetsplan. Ersättningsnivån fastställs efter genomförda arbeten och godkännande av samebyn då konsekvenserna kan utvärderas.

Utgångspunkten är att en ren som kräver full utfodring vintertid kräver 2 kg foder/dygn och en foderkostnad (2021) 5-8 kr/kg. Beroende på störnings omfattning kan full eller delutfodring krävas.

Tabell 1. Bedömningsgrunder för ersättningar till samebyar. Upplägg och innehåll är utformat med hjälp av VindRen, ett projekt som genomfördes mellan Svensk Vindenergi och Svenska Samernas Riksförbund, SSR, 2009 – 2010.

<p>Stora konsekvenser</p>	<p>Störning på en samebys viktigaste områden vintertid under tid då de normalt nyttjas (nyckel eller kärnområden). Störningen ska påverka mer än en av samebyns grupper under en längre period (> 4 månader) och vara av sådan omfattning att berört område förlorar sin funktion. Påverkan bedöms så omfattande att den föranleder utfodring eller flytt för att undvika området.</p> <p>Stora konsekvenser kan även omfatta särskilt viktiga områden under barmark och vid känsliga perioder såsom kalvningsland under kalvningsperioden och områden med fasta anläggningar under den tid de nyttjas.</p>	<p>Ersättning utgår med 10kr/dag och bedömt antal berörda renar.</p> <p>Fast ersättning för borrhål, mätslingor och administration av arbetsplaner.</p> <p>25 % av ersättning till markägare för terrängkörning</p> <p>Ersättning för renskötarens merarbete tex vid utfodring med 450 kr/h.</p> <p>Uppföljning skall ske i samverkan med samebyn.</p>
<p>Betydande konsekvenser</p>	<p>Störning på en samebys viktiga områden vintertid under tid då de normalt nyttjas (nyckel eller kärnområden). Störningen påverkar en av samebyns grupper under en lång period (2-4 månader) och vara av sådan omfattning att berört område delvis förlorar sin funktion. Påverkan bedöms så omfattande att den föranleder stödutfodring eller flytt för att undvika området.</p> <p>Betydande konsekvenser omfattar även särskilt viktiga områden under barmark och vid känsliga perioder såsom kalvningsland under kalvningsperioden</p>	<p>Ersättning utgår med 5 kr/dag och bedömt antal berörda renar.</p> <p>Fast ersättning för borrhål, mätslingor och administration av arbetsplaner.</p> <p>25 % av ersättning till markägare för terrängkörning</p> <p>Ersättning för renskötarens merarbete tex vid utfodring med 450 kr/h.</p> <p>Uppföljning skall ske i samverkan med samebyn.</p>

	och områden med fasta anläggningar under den tid de nyttjas	
Måttliga konsekvenser	<p>Störning på en samebys viktiga områden under tid då de normalt nyttjas (nyckel eller kärnområden). Störningen påverkar en av samebyns grupper och ska vara av sådan omfattning att berört område delvis förlorar sin funktion.</p> <p>Påverkan bedöms så omfattande att den föranleder aktiva åtgärder för att undvika området.</p>	<p>Ersättning utgår med 2 kr/dag och bedömt antal berörda renar.</p> <p>Fast ersättning för borrhål, mätslingor och administration av arbetsplaner.</p> <p>25 % av ersättning till markägare för terrängkörning</p> <p>Ersättning för renskötarens merarbete tex vid utfodring med 450 kr/h.</p> <p>Uppföljning bör ske.</p>
Små konsekvenser	<p>Störning på en samebys områden under tid då de normalt nyttjas. Störningen är av en sådan omfattning att berört område kan nyttjas men medför störd betesgång och/eller undvikelse.</p> <p>Påverkan bedöms så omfattande att den föranleder merarbete såsom utökad bevakning och samling.</p>	<p>Ersättning för arbetstid utbetalas efter tidsredovisning i enlighet med Svemins tidsrapport</p> <p>Ersättning för borrhål och mätslingor</p> <p>Uppföljning vid behov eller efter påkallat från endera parten</p>
Obetydliga konsekvenser	<p>Störning av bete genom fältarbeten av enklare karaktär och med lätta fordon.</p> <p>Tillfälliga eller kortvariga arbeten</p>	<p>Fast ersättning för borrhål och mätslingor.</p> <p>25 % av ersättning till markägare för terrängkörning</p> <p>Ingen särskild uppföljning erfordras.</p>